

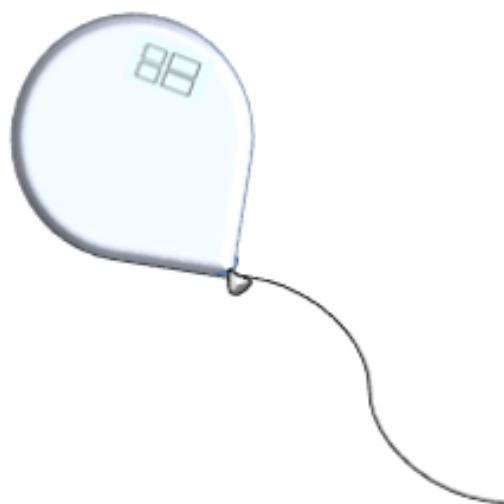
Magdalena Dølplass

Barnfri eller barnløs?

- En sosiologisk analyse av kjønnsnormer og stigmatisering knyttet til voksne kvinners opplevelse av å ikke ha barn.

Bacheloroppgave i SOS2900

Mai 2019

Magdalena Dølplass

Barnfri eller barnløs?

- En sosiologisk analyse av kjønnsnormer og stigmatisering knyttet til voksne kvinners opplevelse av å ikke ha barn.

Bacheloroppgave i SOS2900
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Magdalena Dølplass

SOS2900

Vår 2019

Forord

Først vil jeg takke min veileder Ingvill Stuvøy for all hjelp fra A til Å. Hun har med stort engasjement kommet med konstruktive tilbakemeldinger, og nyttige råd om hvordan jeg kan skrive en god oppgave. Takk til mine klassekamerater, og jentene i veiledningsgruppen som kom med masse gode tips etter innlevering av førsteutkastet.

Tusen takk til informantene som stilte opp, som har gitt meg gode samtaler, og masse interessant stoff å jobbe med.

Takk til tålmodige Stian med ditt evige smil om munnen, og troen på meg.

Forord.....	0
1.0 Innledning.....	2
1.1 Aktualisering.....	2
1.2 Problemstillinger	3
1.3 Forskning og statistikk på reproduksjon i Norge.....	4
1.4 Tidligere forskning på barnfrihet.....	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Veevers teori om avvisere og utsettere	6
2.2 Kjønnsteori og reproduktive valg	7
2.3 Pro og anti-natalisme	7
2.4 Stigmatisering av barnfrie	7
3.0 Metode	8
3.1 Forskningsdesign	8
3.2 Intervjuer	8
3.21 valg av informanter	8
3.3 Forskningens kvalitet og fremstilling.....	9
3.31 Pålitelighet.....	9
3.32 Gyldighet	10
3.33 Generaliserbarhet.....	11
3.4 Gjennomføring av intervju	11
3.5 Analyse/Koding.....	12
3.6 Presentasjon av informantene	12
4.0 Analyse	12
4.1 Tanker om det å få barn eller ikke.....	12
4.2 Hvordan de blir oppfattet av andre.....	14
4.3 Hva det betyr å være kvinne og barnløs: forståelser av kjønn og reproduksjon	16
5.0 Diskusjon	18
5.1 Videreutvikling av Veevres teori	18
5.2 Konseptutvikling om barnløshet	19
6.0 Avslutning.....	21
6.1 Hovedfunn	21
6.2 konklusjon	22
6.3 Videre forskning	22
7.0 Litraturliste	23

1.0 Innledning

«Norge trenger flere barn! Jeg tror ikke jeg trenger å forklare hvordan dette gjøres. Jeg skal heller ikke komme med noen pålegg. Det er ikke alle som kan få barn, eller som ønsker å få barn. Av ulike grunner. Og stadig flere venter lengere med å få barn. Også det av ulike grunner. Men venter man for lenge, blir det også vanskeligere. Et stadig økende antall barn blir nå til med hjelp fra helsetjenesten» (Solberg, 2019).

Slik lyder et utdrag fra Statsminister Erna Solbergs nyttårstale. Hun legger ut om familieinstitusjonen, velferdsstaten, og barn og unges behov. Naturligvis har den resultert i mange delte meninger. Deler av talen har blitt kritisert for det flere hevder er å redusere kvinner ned til fødemaskiner, mens andre, på grunnlag av lave fødetall, hevder det er helt riktig å adressere dette. Norske kvinner føder nå 1,62 barn i snitt, dette tallet var på 1,98 i 2009 (Christiansen, 2018), 2019). Før dette, i 2018 ga høyres landsmøte et "ja" til eggdonasjon og assistert befruktning for enslige, slik at flere ufrivillig barnløse kan få en ny mulighet (Durban, 2019). Hyppige debatter om barn og reproduksjon er ikke noe nytt, men alt dette fokuset på å legge til rette for høyere fødselstall, kampen mot infertilitet, og assistanse for ufrivillig barnløse leder som et motsvar til spørsmålet; Hva med de voksne kvinnene som ikke har barn? De som enten har aktivt gått inn for å ikke få det, eller de som har endt opp uten barn og synes det er helt greit. Hvordan stiller de seg til et slikt pronatalistisk samfunn, hvor barn ofte står i sentrum?

1.1 Aktualisering

Det kommer altså frem at fødselstallet i Norge fortsetter å synke, selv om det gjentatt blir satt større fokus og kapasitet for å hjelpe kvinner ved bruk av assistert befruktning. Folkehelseinstituttets statistikk fra 2016 viser at 4 prosent, eller 2563 barn født det året i Norge, ble unnfanget ved assistert befruktning. Likevel legger rapporten vekt på et minkende fruktbarhetstall, og et barnetall under det ønskede reproduksjonsnivået (Christiansen, 2018). Forklaringen at kvinner venter for lenge er ikke et godt nok svar på grunnen til denne økningen av barnløshet. Grunnene til denne økningen kan komme av flere faktorer, det kan være svekket fruktbarhet grunnet miljøgifter, kulturelle endringer, utviklingen av prevensjon og likestilling, eller noe helt annet (Christiansen, 2018).

Nettopp denne barnfriheten finner jeg interessant, og ønsker å forske på. Min personlige interesse her ligger til grunne i fasinasjon av flere barnfrie i min umiddelbare omgangskrets, hvor flere av mine venner og familie er ganske tydelige på å de ikke ønsker seg barn. Samtidig er det stadig flere kjente kvinner som legger ut om sine barnfrie liv i forskjellige medier, til blandede reaksjoner fra seerne. Aylar Lie, Anne Kat Hærland, Lise Karlsnes og Linda Johansen er blant noen av disse barnfrie Norske kvinnene. Videre har Statsministerens nyttårstale 2019, og reaksjoner rundt det pirket videre på nysgjerrigheten min. Til sammen har dette gjort meg interessert i å finne ut hvordan barnfrie kvinner blir møtt av samfunnet, og hva kvinnenes egne tanker om det å være barnfri er. Det vil være fokuset mitt, og blir inkludert i forskningsspørsmålene mine i dette forskningsprosjektet.

1.2 Problemstillinger

Research og lesing i tidligere forskning resulterte til slutt i en hovedproblemstilling, og tre forskningsspørsmål. Ved utformingen av disse valgte jeg konsekvent å bruke begrepet barnfrihet, fremfor barnløshet, fordi det jeg vil forske på er voksne kvinner som er enten aktivt eller passivt blitt barnfrie, fremfor barnløse. Dette er fordi barnløs også inkluderer de som er ufrivillig uten barn. Det hadde blitt an annen type oppgave, som fort kan bli for emosjonell og etisk utfordrende for noen på mitt bachelornivå å forske på.

På bakgrunn av dette er denne problemstillingen utformet:

- Hvilken betydning har kjønnsnormer og stigmatisering knyttet til barnfrihet for hvordan voksne kvinner opplever det å ikke ha barn?»

Videre, for å svare på denne problemstillingen er disse forskningsspørsmålene for å dele opp problemstillingen, og for å kunne gi en oversiktlig og helhetlig konklusjon på problemstillingen.

- Hvordan beskriver voksne kvinner uten barn sin egen barnfrihet?
- Hvordan opplever voksne kvinner uten barn å bli møtt av sine omgivelser?
- Hvordan forholder voksne kvinner uten barn seg til ideer om kjønn, reproduktive valg og kjønne forventninger knyttet til det å få barn?

Organiseringen av oppgaven etter dette blir en teoridel i kapittel 2. Hvor faglig relevante sosiologiske teorier og begreper presenteres, som senere blir knyttet opp mot datamaterialet fra informantene. Her inkluderes sosiologen Jean Veevres teori om avvisere og utsettere, kjønnsteori og reproduktive valg hvor Beauvoir er sentral, og begrepet stigmatisering. I kapittel 3 presenteres metoden for datainnsamlingen, og leseren får et innblikk i utarbeidingen av denne prosessen, samtidig drøftes relabiliteten, validiteten og generaliserbarheten, som en del av oppgavens transparens og forskningsetikk. Kapittel 4, analysekapittelet, er delt opp etter forskningsspørsmålene, slik at hver del kan gi et svar på en ryddig måte, her blir de sosiologiske teoriene fra kapittel 2 anvendt. I diskusjonskapittel 5 undersøkes tendenser, og knyttes opp mot teori. Her kommer jeg med et forslag til en videreutvikling av Veevres teori om avvikere og utsettere. Videre knyttes stigmatisering til pro-/antinatalisme i en konseptutvikling basert på tendenser på forståelse av barnløshet. Til slutt, i kapittel 6 kommer det en konklusjon, og retning for videre forskning blir drøftet.

1.3 Forskning og statistikk på reproduksjon i Norge

For å snakke om Norsk barnfrihet er det nødvendig å se på statistikk og tendenser for reproduksjon i Norge. Her vil jeg nevne det av forskning gjort på reproduksjon i Norge som er videre relevant for forskningsprosjektet. Av statistiske undersøkelser gjort, både norske og internasjonale, skiller det ofte ikke mellom frivillig og ufrivillig barnløse, men det kan sies at undersøkelsene viser det samlede antallet av barnløse og barnfrie. Det vises i Norge en nedgang i antall barn per kvinne, enn hva som var vanlig for 50 år siden, og utviklingen videre beskrives som vanskelig å predikere (Christiansen, 2018). Thomas Hansen ved velferdsinstituttet NOVA har forsket på livskvalitet i forhold til barnløshet. Studien viste at i Norge er barnfrie nesten like lykkelige som de som har barn, forskjellene ble her beskrevet som marginale. Videre, viste resultatene på studien i USA at det på flere områder var de barnfrie som var lykkeligere enn de med barn (Hansen, 2009). En undersøkelse gjort av statistisk sentralbyrå fra 2008 tok for seg menn og kvinner på 45 år hvor det viser seg at 13 prosent kvinnene og 23 prosent mennene var uten barn. Det er viktig å legge merke til at dette inkluderer frivillige og ufrivillige barnløse, hvor frivillige barnløse estimeres å ligge rundt 5-10 prosent (Christiansen, 2014).

I Norge har det tidligere gått igjen at barnfrie kvinner, ofte har lang utdanning, og kvinner uten høyere utdanning får flest barn. Sosiologen Trude Lappegård forklarer dette ved at

Magdalena Dølplass

SOS2900

Vår 2019

kvinner som velger slike lange utdannelser som ingeniørfag, administrasjon og økonomi, gjerne er mindre familieorienterte i utgangspunktet, og heller fokuserer på karriere (Lappegård m/flip, 2009, s:22). Sosiologiprofessor Anne Lise Ellingsæter forteller om en effekt av sosial utjevning som har hendt på grunn av velferdsstaten, hvor familiepolitikken har tilrettelagt kombinasjonslivet mellom jobb og barn bedre de siste ti årene. Dette har siden ført til at forskjellene mellom gruppene nesten er borte (Sørum, 2019). I forskning på reproduksjon og barnfrihet/barnløshet beveger det seg fort, og statistikk og data endrer seg, og avdannes stadig av ny forskning. Jeg har forsøkt å holde meg til det nyeste av SSB statistikk på det gitte temaet gjennom hele prosjektet, for å få mest mulig korrekt og dagsrelevant informasjon, samt bruke en primærkilde.

Medisinske fremskritt spiller en stor påvirkning-rolle i Norsk reproduksjon i dag. Prevensjon er hyppig brukt i nordiske land, hvor 33 prosent av norske kvinner bruker reseptbelagt prevensjon. 20 prosent av disse bruker p-piller, som har vært godkjent i Norge siden 1967. Per 2017 ser man en økning mot mer langvarige prevensjonsmidler som p-spiral og spesielt p-stav (Lilleslått, 2017). På den andre siden av spekteret er som nevnt i aktualiseringen blitt satt større fokus og kapasitet for å hjelpe kvinner ved bruk av assistert befruktning. I 2016 ble 4 prosent av fødte barn det året til ved hjelp av dette. (Christiansen, 2018).

1.4 Tidligere forskning på barnfrihet

Etter litt research i tidligere forskning landet jeg på en kulturvitenskaplig analyse av barnfrihet skrevet av Tove Ingebjørg Fjell som ble et stort inspirasjonspunkt for mulige retninger dette forskningsprosjektet kunne ta, og det har på den måten vært med på å forme prosjektet. Boken tar for seg dybdeintervjuer med en rekke heteroseksuelle barnfrie kvinner i to generasjoner. Videre tar hun for seg hva kvinnene selv tenker om barnfrihet, reaksjoner de møter fra det norske samfunnet, og trekker linjer mellom barnfrihet og forståelse av kjønn. Fjell (2008) inkluderer store deler om norsk historier, og tidligere syn på barnfrihet gjennom medier og folkefortellinger. Det jeg ser på som det viktigste jeg har tatt herfra er det å være observant og konsekvent på hvordan ord og begreper kan være negativt eller positivt ladet, slik som forskjellen mellom barnløs og barnfri, hvor barnløs er et begrep som henter at det er noe som mangler. Dette er et begrep som gjerne brukes både om de

som lever uten barn frivillig og ufrivillig, på samme måte som *kvinner uten barn* også fungerer som et samlebegrep av disse gruppene, men med en mer nøytral ladning. Begrepet barnfri derimot er ladet positivt, og dermed henter til en positiv holdning til situasjonen. (Fjell, 2008, s;21). Dette begrepet passer også best til informantenes uttalelser i forhold til dette temaet og deres forståelse av å leve uten egne barn.

Artikler fra Kilden har vist seg å være hjelpsomme med å vise til sosiologer, forskere og professorer som har skrevet noe interessant i forhold til barnfrihet. Beret Bråten (2004) skriver om hvordan barnfrihet ikke nødvendigvis er et aktivt valg, som er planlagt, men at det for noen bare blir sånn. Videre legger hun ut om Professoren Toril Moi sine koblinger fra barnfrihet og opp mot forståelse av kjønn i sin bok om Simone de Beauvoir (Bråten, 2004). Her kommer det frem at det går igjen å separere barnløse og barnfrie, og hvordan dette ikke nødvendigvis er et aktivt valg. Videre er å knytte kjønnsforståelse mot barnfrihet er også en gjenganger.

Det bør nevnes at man må være kritisk til deler av disse tekstene utfra når de ble publisert ettersom at det konstant skjer utviklinger, og endringer i blant annet velferdspolitik og forskning som gjør at deler av innholdet i disse tekstene vil kunne regnes som utdatert, eller behov for nyere statistikk en hva som blir tatt i bruk i tekstene, og derfor muligens nye tolkninger og forståelser av disse tekstene.

2.0 Teori

2.1 Veevers teori om avvisere og utsettere

Det er viktig å notere at barnfrihet er ikke nødvendigvis et valg som er gjort på et konkret tidspunkt. Sosiologen Jean Veevers kategoriserer barnfrie som avvisere og utsettere. Betegnelsen barnfri omhandler altså de som bevisst har tatt et valg om å ikke få egne barn, det vil si avvisere, og omhandler også de som lever barnfritt fordi «det bare ble sånn», gjerne da utsettere (Bråten, 2004). Med avvisere menes en gruppe som, gjerne før et samliv, avviser et liv med barn. Dette valget er gjerne gjort uavhengig av sivilstatus, og ofte vil finne seg en partner som også ikke føler behovet for egne barn. Utsetter representerer en gruppe som utsetter graviditeten av forskjellige grunner, dette kan være ønsker om at faktorer som blant annet mangel på å partner å ville ha barn med eller gjerne et ønske om et annerledes arbeidssted, bosituasjon eller fullført utdanningsløp (Fjell,2008, s:72-73).

2.2 Kjønnsteori og reproduktive valg

For Simone de Beauvoir er et viktig skritt mot kvinners frigjøring for kvinner er bruk av prevensjon, abort og reproduksjonsteknologier. Kvinners mulighet for å bestemme over egen reproduksjon forstås som grunnleggende for frigjøring og likestilling, også av mange feministiske tenkere etter Beauvoir. En viktig feministisk taktikk er å utfordre ideer om hva som er naturlig, og videre utfordre tvedelingen mellom natur og kultur, eller å bevege seg bort fra den biologiske forskjellen mellom kvinner og menn, ved å drive seg vekk fra de kroppslige rammene for reproduksjon (Ravn, 2016, s: 34).

For feminister på 1960-tallet var kontroll over reproduktive valg en sentral sak, for mange var, og fortsatt er, det viktig å kjempe for tilrettelegging for og frihet til å leve kombinasjonslivet mellom arbeid og barn (Fjell, 2008, s: 15) P-piller ble godkjent i Norge i 1967, men det betyr ikke at det var en allmenn vare slik som det er nå. Alle kvinner i Norge har mulighet på prevensjon, og kan dermed i større grad styre antall barn de vil ha, i forhold til hvordan det var før dette var tilgjengelig (Lilleslått, 2017). Det skjedde en sterk svikt i fødselstallene på 1930-, og senere på, 1970-tallet, som følge av giftemålmønstre og forventinger om selvrealisering. Nå er gjerne utdanning og karriere en viktig del av selvrealiseringen hos kvinner (Fjell, 2008, s: 61).

2.3 Pro og anti-natalisme

Det latinske ordet Natal betyr det som gjelder fødselen. Her er det vanlig å dele det inn i to kategorier; pronatalisme og antinatalisme. Pronatalisme omhandler tankesettet at alle vil ha, eller burde ville ha egne barn. En barnløs situasjon forstås her som en uønskelig situasjon som vil jobbe seg ut fra (Fjell, 2008, s:14).

Antinatalisme er motpolen til dette og forstås som en reaksjon på dette. Her inkluderes reaksjoner på utsagn som "Bare vent *til* du får barn", hvor det regnes som underforstått at alle skal få barn. Videre inkluderes også reaksjoner på et barnerevolverende samfunn, hvor store deler av det sosiale samfunnet omdreier barn (Fjell, 2008, s:71).

2.4 Stigmatisering av barnfrie

Stigma og stigmatisering ligger under avvik-sosiologien, og går ut på det å legge merke til noe negativt i sosial sammenheng. Som sosialpsykologisk prosess regnes det som skremmende og i verste fall kan ha farlig konsekvenser (Malt, 2017). I sammenhengen med

barnfrihet vil stigmatiseringer omhandle hvordan barnfrie kvinner blir møtt av menneskene rundt seg, og hvordan reaksjoner de opplever å få på angående dette. Det stilles ofte spørsmål mot disse kvinnene i en negativ sammenheng, og det kan for mottageren gjerne oppleves som ubehagelig, og påtrengende. Grupper som opplever stigmatisering er de som bryter med normer, og hva som kollektivt regnes som normalt. I et pronatalistisk samfunn, det vil si et samfunn hvor barn står i sentrum, vil det for mange være vanskelig å forstå et barnfritt valg, og dermed blir en slik gruppe gjerne et offer for stigmatisering (Bråten, 2004).

3.0 Metode

3.1 Forskningsdesign

I dette forskningsprosjektet er det brukt en induktiv metode, som er svært vanlig innen kvalitativ forskning. Det innebærer at man jobber seg fra rå empiriske data og opp til teori. Dette er gjort ved bruk av dybdeintervjuer, fordi det er en tidseffektiv og resultats-effektiv måte å hente frem empiri om informantenes erfaringer med konkrete sosiale fenomener, slik som barnfrihet (Tjora, 2018, s:17). Dette er et tema som ikke lar seg forske på ved bruk av kvantitative metoder, fordi man er ute etter erfaringer, fremfor statistikk. Prosjektet er drevet av nysgjerrighet, med et mål om generalisering og teoriutvikling av resultatene og konklusjonene som en kommer frem til, som jeg kommer tilbake til i diskusjonskapittelet 5 (Tjora, 2018, s:23).

3.2 Intervjuer

3.2.1 valg av informanter

Kriteriene til informantene i forhold til alder er på et medisinsk grunnlag. Utvalget ble avgrenset til kvinner over 37 år basert på, ansvarlig lege og gynekolog ved fertilitetsklinikken Medicus i Trondheim, Terje Sjørdals uttalelse om hvordan fertiliteten til kvinner raskt faller fra 37år. Her forteller han at det er redusert sjanse for å bli gravid, og økt sjanse for kromosomfeil og genetiske feil, samt dårligere kvalitet hos kvinnens egg (Bugge, 2016). Basert på dette er det gjort intervjuer med tre kvinner hvor 2 er i 40års alderen, og 1 i 50års alderen. Et annet nøkkelpunkt i utvalget er naturligvis at alle kvinnene er barnfrie, uten at det er en ufrivillig barnløshet. Hvorvidt kvinne definerer seg selv som frivillig barnløse, er ikke viktig. Videre var alle de intervjuede kvinnene eller har vært i heteroseksuelle

relasjoner, dette var ikke et krav, ettersom det ville vært spennende å se på lesbisk barnfrihet også, men bare slik det utspilte seg med informanter denne gangen.

Jeg stilte spørsmål om deres bakgrunn, hvordan de selv legger ut om hvorfor de ikke har barn, og omgivelsens reaksjon til deres barnfrie valg, hovedsakelig venner og familie.

Intervjuene er ikke tatt opp med båndopptaker, men notert ned underveis. Informantene har signert et samtykkeskjema med informasjon om formelle detaljer om prosjektet og informantens rettigheter om bruk av informasjonen deres i forhold til prosjektet. Alle informantene er anonymisert, og intervjuene er notert i et normert bokmål.

Å finne informanter var ikke veldig utfordrende nettopp fordi mitt kjennskap til flere av barnfrie var inspirasjonen for å skrive om dette temaet til å begynne med. Effekten dette kan ha diskuterer jeg videre i delen under.

3.3 Forskningens kvalitet og fremstilling

I denne delen vil jeg drøfte kvaliteten og fremstillingen gjort på forskningen. Her er det i henhold med god forskningsetikk viktig med en god transparens når man diskuterer påliteligheten, gyldigheten og generaliserbarheten til dette kvalitative forskningsprosjektet.

3.31 Pålitelighet

Pålitelighet brukes for å drøfte kvaliteten på den innsamlede dataen ved intern logikk og sammenhengen i forskningsprosjektet (Tjora, 2018, s: 231). Først her vil jeg snakke om mitt kjennskap til informantene. Et viktig spørsmål her er: ville resultatene vært de samme om en annen forsker gjorde den samme jobber? Til dette spørsmålet er det ikke nødvendig med et klart «ja», men med interesse av en høy pålitelighet må mulige påvirkningsfaktorer redegjøres (Tjora, 2018, s: 238). Beatrix er en del av min biologiske familie, og er da noen jeg har kjent hele livet mitt. Dette kan ha en effekt på flere måter. Den første er at hun kan åpne seg til meg mer enn hun ville gjort om vi var fremmede fordi det finnes en allerede etablert tillit mellom oss. Derimot kan kjennskapet ha den motsatte effekten hvor hun kan ville holde informasjon til seg selv fordi hun ikke vil at jeg skal vite det, eller ikke stoler på at jeg holde det konfidensielt mellom oss, hvis det er noe hun ikke vil andre felles bekjente skal vite.

Informanter kan være lite villige til å snakke om noe de finner å være for sensitivt eller privat (Tjora, 2018, s: 148) De to andre informantene fant jeg frem til ved at vi har en felles venn, og dermed har møttes 2-3 ganger tidligere. Videre, grunnet relativt stor aldersforskjell ville jeg

kategorisert dem som noen jeg vet av, men ikke kjenner. Uansett vil dette kunne ha samme utfall i forhold til dette med å stole på konfidensialiteten ved forskningsprosjektet.

Videre, er det en vanlig utfordring å møte at informanten ønsker å svare "riktig" på spørsmål, og sette seg selv i et mest mulig positivt lys hvor slike biaser regnes som en del av intervjusituasjonen, og skal ikke tolkes som at informantene aktivt forsøker å lyve og endre resultatene (Tjora, 2018, s:151). En tredje mulighet er at det ikke har noen effekt i det heletatt, men det regnes som usannsynlig fordi det regnes som nærmest umulig at en forsker spiller en helt passiv rolle i forhold til informantene sine, uansett tidligere kjennskap eller ei (Tjora,2018, s:152).

Til slutt, var en av restriksjonene gitt kvalitative bacheloroppgaver i forhold til intervjuer at det ikke var lov med lydopptak av intervjuene, dette ble senere endret til lov, under visse regler om oppbevaring og lignende. Jeg valgte å gå gjennom intervjuprosessene uten båndopptaker, hovedsakelig fordi jeg var selvsikker på at jeg, gjennom intervjukurs på universitetet, kunne gjennomføre intervjuet på en god måte uten. Med en båndopptaker har man fordelen av å kunne spille av og høre igjennom intervjuet flere ganger, mens har måtte stole på notatene mine som ble skrevet ned under, og rett etter, intervjuene. Ved å ikke bruke båndopptaker kan man oppnå en større følelse av anonymitet, og en større fortrolighet mellom intervjuer og informant (Tjora, 2018, s:170). Videre er det større svakheter ved notatteknikk, som at direkte sitering kan blir vanskeligere. Det var noe jeg lærte hardt på intervjukurset på universitetet, hvor jeg gikk rett i fella og ikke skrev et eneste direkte sitat, men heller kodet og analyserte innholdet med en gang i notatene. Dette åpnet øynene mine for slike feil, og jeg var derfor veldig konsekvent med dirkete siteringer i notatene på det ordentlige intervjuene.

3.32 Gyldighet

Gyldighet handler om en logisk og bevisst sammenheng mellom utformingen av prosjektet og resultatene (Tjora,2018,s:231). Tidligere forskning på dette feltet har som tidligere nevnt vært med på å forme retningen, og forskningsspørsmålene mine. Her brukte jeg blant annet boken til Fjell (2008) for å forstå hvordan jeg burde tilnærme meg temaet, og jeg fant mye inspirasjon til formulering av intervjuguide utfra å lese intervju med barnfrie kvinner, som

den gang barnfrie Kristin Gjelsvik (Bergersen, 2018). Dette ble brukt som utgangspunkt og inspirasjon, i tillegg til annen litteratur og forskning.

På intervjukurset fikk jeg testet spørsmålene mine, og etter litt omformuleringer passet intervjuguiden bedre til problemstillingen, og innehold spørsmål som var relevant for oppgaven, og noen til som viste seg å ikke være like relevante i enden. Uansett vil jeg utfra dette konkludere med at gyldigheten er sikret.

3.33 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet er knyttet til forskningsprosjektets relevans for videre forskning (Tjora, 2018, s:231). Dette kan diskuteres på grunnlag av flere ting. Først og fremst er effektene av det tidligere nevnte kjennskapet mitt til informantene, og hvor store disse effektene har vært. Videre er det er begrenset utvalg, med bare tre informanter. Jeg har i kapittel 5 forsøkt å utvikle en typologi utfra tendenser jeg fant i min forskning som vil kunne ha relevans for andre tilfeller enn de som er studert. Dette kalles konseptuell generalisering. På samme måte kan naturalistisk generaliserings også nevnes, hvor min redegjørelse og transparens om dette prosjektet gjør at leseren selv kan vurdere min gyldighet, ved blant annet sammenligning til leserens egen forskning (Tjora, 2018, s:239).

3.4 Gjennomføring av intervju

Av intervjuene ble et av dem gjort i rolige omgivelser på Dromedar cafe i Trondheim, og et på Jordbærpikene i Tønsberg, og det siste hjemme hos informanten. Det var viktig å la informantene styre litt hvor de var komfortable å utføre intervjuet, slik at det ble mer tilrettelagt, og situasjonen kunne være så avslappet som mulig.

Intervjukurset på universitetet viste seg som veldig nyttig trening, og jeg tok denne erfaringen med meg i intervjuene. Jeg begynte hvert intervju med å opplyse og legge vekt på at deltakelsen var frivilling, og at informanten når som helst kan trekke seg. Alle informantene skrev under på samtykkeskjema. Jeg opplevde at informantene hadde litt forskjellige forventninger, hvor den ene informanten opplevdes som litt utfordrende, fordi hun stilte flere spørsmål tilbake, og forventet at det skulle fungere litt mer som en samtale, men en vennlig påminnelse fra meg ordnet opp i dette.

3.5 Analyse/Koding

Dataen ble så kodet for å få oversikt over innholdet, generere ny og dypere innsikt, og tilrettelegging for kategorisering. På denne måten blir det mer oversiktlig når man jobber med en deduktiv metode, nettopp å bruke data for å tilnærme seg teori. (Johannesen, 2018, s248). Igjen, var jeg nøye med å skrive ned setninger under intervjuene, for å kunne ha noe å vise til. Dermed ble oppgaven videre å kategorisere innholdet. Ved å identifisere de forskjellige temaene var det lett å få oversikt over dataen, og enkelt å se forskjeller og likheter mellom dataen fra alle informantene. Temaer som går igjen hos de barnfrie informantene er negative utsagn fra andre, at kvinnene ikke misliker barn, og at det var vanskelig å fortelle at man ikke ville ha barn til familien, spesielt foreldre.

3.6 Presentasjon av informantene

For å sikre anonymisering er navnene brukt her fiktive, og informasjon som kunne ført til gjenkjenning er fjernet. 1 av informantene var bosatt i Trøndelag, mens de 2 andre er bosatt i Vestfold, som også er hvor jeg er fra.

Anne er 41år og singel. Hun har hatt flere partnere, og hennes lengste forhold var på ca 4år. Hun beskriver at hennes jobb ikke er mer tidkrevende enn hva som er normalt.

Beatrix er 46 år og gift for andre gang. Hun jobber i helsesektoren, og beskriver også sin jobb som ikke mer tidkrevende enn hva som er normalt.

Christina er 50 år, og gift. Hun beskriver jobben sin som tidkrevende, og at "ambisjonene hennes nok har erstattet lysten på egne barn."

4.0 Analyse

4.1 Tanker om det å få barn eller ikke

Her vil jeg fokusere på forskningsspørsmål nummer en som handler om hvordan voksne kvinner uten barn beskriver sin egen barnfrihet.

Når spurt om det å være barnfri hadde noe med karriere å gjøre svarte Christina at utdanning og karriere var viktig for henne. Hun beskriver karrieren sin som krevende, og påpeker at det har vært lite tid til annet enn arbeid.

«Når man jobber sånn som jeg har gjort så har jeg ikke hatt fri selv om jeg var hjemme fra jobb. (...) Jeg pleier å si at ambisjonene mine har erstattet lysten på barn.» Christina

Christina beskriver seg selv som en karrierекvinne, som aldri har ønsket barn. Hun er det nærmeste vi kommer til det som sosiologen Jean Veevers ville kategorisert som avviser i denne oppgaven (Fjell, 2008, s:72). Uavhengighet ser ut til å være en viktig verdi for henne i forhold til karriere og rent personlig. De 2 andre informantene passer i den andre kateorien i Veevers teori, som utsettere. Både Anne og Beatrix delte at de tidligere tenkte på det å få barn i fremtiden en selvfølge, men hos begge forandret det seg allerede i 20-års alderen da synet på fremtiden endret seg.

«Jeg tenkte at jeg kom til å få barn en dag. Det var liksom en slags selvfølge (...) Jeg forsto etterhvert at bare fordi jeg kan få barn, betyr det ikke at jeg må.» Beatrix

Dette kan forstås som at Beatrix skildrer hvordan hun forstår sine reproduktive valg, og selvrealisering prioriteres først over det å få egne barn, hun legger til at hun senere innså at hun ikke må ha barn, men at hun tok dette som en selvfølge tidligere. Anne bygger videre på dette skille mellom virkelighetsforståelsen fra man er barn til man er voksen.

«Man går fra barn til voksen, og man får et helt annet perspektiv på verden. Den er ikke sånn man trodde når man var mindre» Anne

Anne legger til at synet på verden rundt seg, og livet er annerledes enn hva man tenker som barn. Hun forteller at som barn var forestillingen om et godt liv giftemål og barn, og tolker at dette kommer av hvordan spesielt jenter blir innlært dette tidlig, gjennom blant annet lek. For henne økte viktigheten av andre ting som utdanning, karriere og interesser, dette ble prioriteten foran reproduksjon. Videre, legger Anne vekt på hvordan man er forskjellige, og skildrer at mangel på en pronatalistisk holdning ikke betyr at hun lever livet noe mindre riktig enn andre.

«Det er ikke bare en måte å leve riktig på. Det er personlig hvordan man vil bruke livet sitt, og jeg er fornøyd med valget mitt (...) Jeg kunne aldri vært hjemme, og ta vare på barn og hus, slik som [venninnen min]» Anne

Christina legger til hvordan hun trives uten ansvaret over et barn å passe på. Hvor hun har fått muligheter hun ikke tror hun ville hatt hvis hun hadde egne barn. Det kommer frem at barnfrie er nesten like lykkelige som de med barn (Hansen, 2009).

«Det har gitt meg mulighet til å reise og være spontan. Jeg har når som helst kunne reist en tur med jentene [venninnene] til Gran Canaria uten å tenke på barnevakt eller noe, og sånt passer meg veldig fint.» Christina

Her peker kvinnene på hva det betyr å være en voksen kvinne uten barn i dagens samfunn, og hvordan denne forståelsen for dem har endret seg fra de var barn til de ble voksne. Informantene forteller om sine stillinger i forhold til om det har vært et aktivt valg, som en avviser, eller om det er noen som bare har blitt sånn, som en utsetter. Christina og Beatrix legger vekt på muligheten de har for selvrealisering gjennom karriere og utdanning, og Christina poengterer friheten til å ta muligheter de ikke ellers ikke kunne tatt om de hadde hatt egne barn.

4.2 Hvordan de blir oppfattet av andre

Her vil jeg fokusere på forskningsspørsmål nummer to, om hvordan voksne kvinner uten barn opplever å bli møtt av sine omgivelser, som familie og venner.

Beatrix fant det vanskelig å skulle fortelle moren sin at hun ikke kom til å bli bestemor. Hun opplevde lenge å ikke bli trodd. Da hun og moren hadde snakket om det i tidligere år hadde moren sagt at hun trodde det var noe Beatrix kom til å forandre mening om senere.

«Med meg som enebarn, tok mamma det litt hardt å ikke skulle få bli bestemor [...] Hun trodde lenge at jeg skulle «vokse det av meg». Dette har vært et tema vi har snakket mye om, og det tok lang tid før hun forsto at jeg virkelig mente at jeg ikke kom til å få barn.» Beatrix

Videre, forteller Beatrix at hun har blitt møtt med ulike reaksjoner fra familie, venner og kollegaer, og at hun synes hennes valg har fått mer oppmerksomhet enn det burde. Hun legger til at det er mer enn en måte å leve riktig på, og finner det merkelig at andre er så kjappe med å kommentere og fortelle hva de synes er det rette for henne. Beatrix har en antinatalistisk forståelse her, hvor hun reagerer på kommentarer og tilbakemeldinger som tar det som en sannhet at alle ønsker, eller burde ønske egne barn (Fjell, 2008, 13).

«Jeg har blitt møtt med rare reaksjoner og spørsmål. Det er merkelig hvordan andre føler de har så mye de skulle sagt om min kropp og mitt liv (...) De har da ikke noe med det.» Beatrix

Christina forteller at andre kan si de synes synd på henne, og ofte appellerer til en frykt om å bli det å ende opp alene. Slik stigmatisering never alle informantene å ha vært borti.

Christina tar ikke det tungt. Selv stoler hun på ordningene og tilbudene aktuelle i samfunnet til å ta vare på henne på sine eldre dager.

«Ofte har jeg fått høre «hva skal du gjøre når du blir gammel?». Jeg skal vel gjøre det samme som jeg gjør nå tenker jeg. (...) I forhold til mange andre land, så har vi [Norge] institusjoner i plass, som ikke gjør at vi er avhengig av at vi føder egne barn til å ta vare på oss. Jeg mener heller *det* er egoistisk! Føde et barn for at det skal ta vare på deg. Dessuten er det ikke sånn at gamlehjem er fulle av besøkende hver dag.»

Christina

Flere av kvinnene nevner hvordan de blir omtalt og stigmatisert som egoistiske av andre. At de er egoistiske fordi de ikke vil sette barn til verden. Selv forteller Anne at hun synes det er mer egoistisk å få barn som skal mette behovene til foreldrene.

«Er det virkelig jeg som er egoistisk som ikke setter et barn til verden fordi jeg er redd for å bli alene når jeg er gammel? Er det egoistisk av meg å ikke skape et barn for å tilfredsstille mine behov? Jeg synes noen ganger at folk har det baklengs» Anne

Anne har erfart noe litt annerledes enn de to andre informantene, hvor familien ikke kom med spørsmål om barn, og hun opplevde en slags taushet rundt dette, men det viste seg å være fordi familien hadde inntrykk av at hun var ufrivillig barnløs. Da hun rettet på dem kom spørsmålene. Dette viser til forskjellen på hvordan en tilnærmer seg de uten barn, ut fra hvilken situasjon de er i, og det er frivillig eller ufrivillig.

«Jeg lurte lenge på når spørsmålene kom til å komme, og jeg tenkte lenge til meg selv «bare vent til du finner deg en fyr, da kommer spørsmålene». Etter en stund fant jeg ut at familien trodde at jeg ikke kunne få barn, når jeg rettet på det reagerte de annerledes. Nesten som om jeg hadde lurt dem litt! (...) Etter det kom alle spørsmålene, men jeg opplevde også å ikke bli trodd.» Anne

Anne opplevde å ikke bli trodd, både av venner og familie. Hun mener at flere av de rundt henne trodde hun løy for å skjule smerten av å ikke kunne få barn, spesielt siden hun var singel, og at hun ikke kunne finne noen å få barn med. At de mente at dette var noe hun

følte sterkt på, men at hun latet som at det var hennes valg. Hun beskriver disse pronatalistiske holdningene som at det kan virke som at det å velge bort barn for noen er en umulig tanke, og derfor vil de ikke akseptere dette som en sannhet.

Beatrix legger til at det naturligvis ikke bare finnes negative reaksjoner fra andre, men at mange har vært oppmuntrende og støttende, at disse spesielt hennes ektemann av 7 år. Hun uttaler om ektemannen at hun har vært tydelig på at hun aldri ville nektet han å få barn, om han skulle fått et behov for det, men at det ikke hadde kommet til å bli med henne grunnet alderen hennes.

I Forhold til forskningsspørsmålet ser vi at i informantene skildrer at de blir møtt med stigmatisering fra et pronatalistisk samfunn. Grunnen til at barnfrie opplever en slik motstand kan forstås som en avviksdefinering av de som velger barnfrihet, og reaksjoner fra det pronatalistiske samfunnet som ikke klarer å forholde seg til dette på holdningsbasis. Anne opplever at familien hennes tror hun er ufrivillig barnløs, og hun opplever dermed en mangel på kommentarer og reaksjoner fordi dette er sett på som en «gyldig» grunn for å ikke ha barn. Anne opplever videre å ikke blir trodd av familien hun forteller dem at hun ikke er ufrivillig barnløs.

4.3 Hva det betyr å være kvinne og barnløs: forståelser av kjønn og reproduksjon

Her vil jeg fokusere på det siste forskningsspørsmålet som handler om hvordan voksne kvinner uten barn forholder seg til ideer om kjønn, reproduktive valg og kjønnete forventninger knyttet til det å få barn.

«Jeg synes det er ille at det forventes av meg, fordi jeg er kvinne. Vi trenger å lære oss at det er forskjell i definisjonen på kvinne og mamma» Christina

Christina kommenterer hvordan kvinner forventes å reprodusere seg, at det barnfrie livet regnes som et avvik fra normen, og at det skapes en form for hierarkier basert på forskjellene i reproduksjonen. Hun mener det er et heteronormativt press på kvinner om å reprodusere. Anne bygger videre på denne forskjellen blant kvinner og menn. Dette gjenspeiler også hvordan det er mange fler barnløse menn enn kvinner, og hvordan resultatet av det gjør at den tendensen blir nesten normalisert til det punktet at det ikke lengre er «rart», slik som det ofte møtes når det er snakk om en barnfri kvinne.

«Det er liksom greit når en mann ikke har barn, da er han en «bachelor som ingen kan temme», mens barnløse kvinner er det synd på» Anne

Dette sitatet kan forstås som at Anne ser en forskjell mellom kjønnene, hvordan menn blir akseptert, mens kvinnene, ikke bare får mangel på aksept, men mottar sympati fra pronatalistiske holdninger, som finner det mer naturlig at en kvinne bør møtes med sympati for sin barnløshet, fremfor aksept for sin barnfrihet.

«Du kommer til å ange på at du ikke har barn» (...) Jeg vil absolutt si at det er et press på kvinner om å få barn» Christina

Flere av informantene forteller om hendelser hvor de ikke har blitt trodd, hvor de har blitt møtt med skeptisisme fra familie og venner. Dette kan forstås som stigmatisering, og pronatalisme. Videre legger Christina vekt på at barnepresset i hennes forståelse ligger på kvinnene.

«Jeg har ikke følt at jeg har tid... Eller, vi har ikke hatt tid uansett. (...) Jeg vil nok si at ambisjonene mine [i forhold til karriere] har erstattet lysten på [egne] barn».

Christina

Beatrix forteller om at det ikke har følt som at det har vært tid til et barn uansett, grunnet fokuset på karriere og utdanning. Christina stemmer med på at karriere har blitt vært en stor prioritert. Grunnen til at dette blir stigmatisert kan være at kombinasjonslivet er normen. Det å velge bort barn eller velge bort yrkeslivet, er vanskelig å rettferdiggjøre ovenfor andre (Ravn, 2016). Velferdsstaten og familiepolitikken har de siste 10 årene gjort endringer som har gjort det lettere for kvinner å leve dette kombinasjonslivet, dette har vist seg i statistikken om høyere utdanning, hvor det ikke lengre er kvinner uten barn, men nesten en utjevning av kvinner med og uten barn (Sørum, 2019).

«Jeg mislikte litt hvordan det endret vennskapet vårt. Det er litt kjedelig når alt involverer barna. Det ble nesten som et skille på denne tiden, hvor barn ble det de ville snakke om (...) Jeg merket det også med kollegaer.» Anne

Anne reagerer her på et pronatalistisk samfunn hvor da opplever andre forsøke å fremme ideen om at alle ønsker seg, eller burde ønske seg barn, og at dette er et mål man ønsker å jobbe mot (Fjell, 2008, s:13). Hun tar et mer antinatalistisk standpunkt som rommer

reaksjoner på et barnerevolverende samfunn. Hun inkluderer da reaksjoner på barns rolle i sosiale aktiviteter og samtaler, både på fritiden og i jobbsammenheng.

Alle tre kvinnene svarte ja til spørsmålet om de har brukt reseptbelagte preventive midler. Dette er noe Beauvoir la stor vekt på i forhold til kvinners frigjøring, og kontroll over sine reproduktive valg (Ravn, 2016, s: 34).

Christina kommenterer hvordan det er et skille mellom forventninger til menn og kvinne, og spesifiserer at hun synes det ligger et press på *kvinner*. Anne stemmer i, og legger til at selv om en kvinne og en mann er i samme situasjon, vil kvinnen ofte på sympati fra pronatalistiske holdninger, mens menn vil få aksept, dette skildrer forskjeller i kjønnede forventninger. Anne legger også til hvordan barn inkluderes i mange sosiale områder, som en antinatalistisk reaksjon. Alle kvinnene har brukt preventive midler for å selv styre sin reproduktivitet. Reproduktive valg er på denne måte bedre enn det var før man hadde tilgang på prevensjon, men det er viktig å ta høyde for at det koster å ta valg som viker fra normen. Det koster sosialt (Ravn, 2016). Alle informantene forteller at det på et tidspunkt har måtte takle å ikke bli trodd, noen selv av egen familie. Kvinnene blir kalt egoistiske, og opplever i mange tilfeller å ikke få noe forståelse, eller respekt av de rundt seg på sitt barnfrie liv. Det reproduktive valget kan forstås som det å velge bort barn, på bekostning av at det begrenser for kvinner, utfra hvor mye det koster i reaksjoner fra samfunnet rundt seg å gjøre dette reproduktive valget (Fjell, 2008, s 84).

5.0 Diskusjon

5.1 Videreutvikling av Veevres teori

I forhold til sosiologen Jean Veevres teori om avvisere og utsettere kunne det vært mulig å bygge på denne teorien ved å dele utsettere inn i to kategorier. I dette forskningsprosjektet kan man si at det er en avviser, og to utsettere utfra denne teorien. Det vil da være Christina, som sier hun aldri har kjent lysten, og to hvor det å få barn rett og slett ikke hendte dem. Det som er interessant her er at disse to kvinnene har vært i to forskjellige situasjoner. Kvinne 41 har aldri vært gift, og har aldri kommet til det steget i et forhold hvor det har følt naturlig å begynne å tenke på barn, mens kvinne 46 er på sitt andre ekteskap, men har ikke endt opp med barn heller. Dette er da to kvinner som har gått forskjellige retninger, men endt opp

med et barnfritt resultat, uten å være avvisere. Utfra dette kan det forstås som at det kunne gått an å dele opp utsetter-begrepet i to kategorier. Dette kan være noe som; utsetter på grunnlag av mangel på partner, og utsetter på grunnlag av tilretteleggelse.

Utsettere på grunnlag av mangel på partner begir seg ut på hvordan kvinner kan problemer med å finne en mann å ville ha barn med. Det er som nevnt svært mange menn som er barnløse i forhold til kvinner, per 2012 var 23 prosent av 45 årige menn barnløse (Christiansen, 2014). Grunnene til dette kan være så mangt, men flere som tilnærmer seg dette temaet velger å peke på faktorer som blant annet at kvinner ikke vil ha barn med noen med lavere status enn seg selv, som speiler det at flere kvinner tar høyere utdanning enn men. Videre blir det også ofte pekt på at barneengasjerte kvinner ønsker menn som er like engasjert i å få barn som de er, og hvis kvinnen ikke synes partneren er det, så vil de heller finne en annen (Berntzen, 2018). Dermed kan det oppleves som tidkrevende og vanskelig å finne en mann å få barn med, og dermed vil flere kunne ende opp uten mann og barn. Slik som Anne som hittil ikke har funnet en mann å gifte seg med.

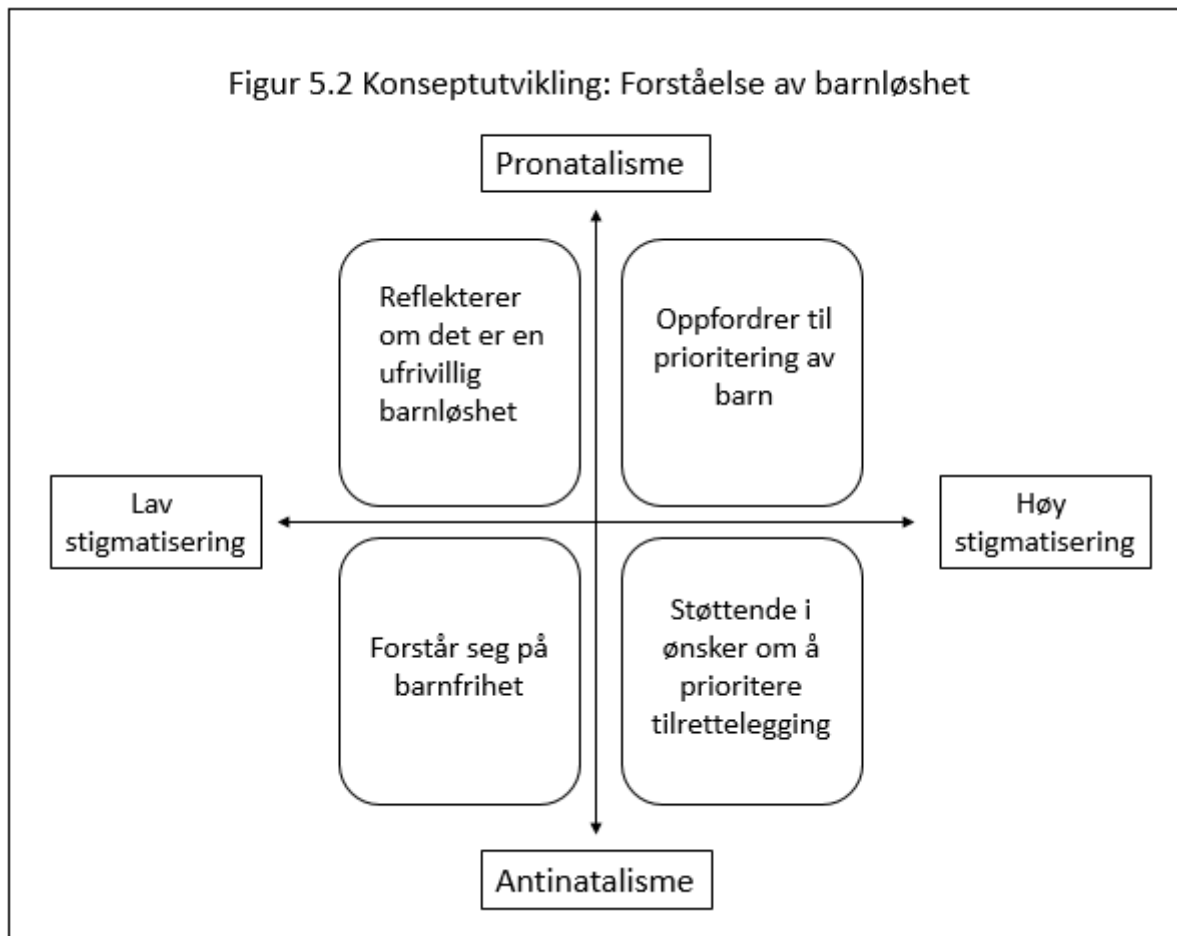
Utsettere på grunnlag av tilretteleggelse er de som prioriterer andre ting før de tenker på å få barn. Beatrix kan forstås som en av disse. Hun er i sitt andre ekteskap, men endte ikke opp med barn, ikke fordi hun avviste ideen, men fordi andre ting ble prioritert først. Det er en trend i Norge hvor kvinner får barn senere enn før, gjennomsnittsalder i 2018 var på 29,5år ved første barns fødsel (SSB, 2019). Denne trenden kan forklares ved bruk av denne utsetter-kategorien hvor kvinnene gjerne prioriterer blant annet utdanning først. Statsministeren nevner i nyttårstalen i 2019 at det burde legges bedre til rette for kvinner å kunne få barn mens de utdanner seg (Solberg, 2019). For mange er ikke dette en ønskelig situasjon fordi de gjerne vil ha karrieren sin i gang først, ofte for å oppnå en stabil økonomi som kommer godt med når en venter barn. Videre er også et passende hjem et mål for mange, men bolig markedet kan være utfordrende. En eller flere av disse tilretteleggelsene skal helst oppnås før en får barn. Flere av de nevnte er tidkrevende, og dermed blir det å få barn utsatt til tilretteleggelsene er oppnådd.

5.2 Konseptutvikling om barnløshet

Det jeg fant i min forskning, som jeg synes sto ut fra det jeg har lest om tidligere forskning på dette feltet var det Anne erfarte i forhold til familien sin hvor hun ikke opplevde noe form

for kommentarer i forhold til sin barnfrie tilværelse. Dette var fordi familien hadde inntrykk av at hun var ufrivillig barnløs, men når hun rettet på dem, og fortalte at hun bare var barnfri, kom spørsmålene. Dette fikk meg til å tenke på hvordan folk forholder seg til temaet barnfri, og ikke minst forholder seg til og forstår de barnfrie. Utfra dette har jeg prøvd meg på en konseptutvikling av noen av funnene mine i dette forskningsprosjektet, illustrert i figur 5.2 nedenfor.

Dette er en typologi i form av en firefeltstabell. Den er skissert ved to dimensjoner om gangen, her er det grad av stigmatisering og grad av pro/antinatalisme på horisontal og vertikal akse, og fire idealtypiske former for folks tilnærming av barnfrihet (Tjora, 2018, s: 213). Denne tabellen kan dermed brukes for å se på forholdet mellom høy/lav stigmatisering og pro/antinatalisme.

Angående funnene i Annas situasjon, som var inspirasjonen til denne tabellen, kan det tolkes som at hennes familie var vært pronatalistiske, men samtidig ikke stigmatiserte at hun ikke hadde barn, fordi de trodde hun var ufrivillig barnløs. Etter Anna rettet på dem snudde

dette, og alle spørsmålene ble rettet mot hvorfor hun ikke hadde barn, og men hun opplevde også å ikke bli trodd av alle først.

Flere av informantenes erfaringer passer inn på dette feltet, blant annet Beatrix sin erfaring når hun beskriver at hun er blitt møtt med rare reaksjoner og spørsmål av andre når hun forteller at hun ikke har barn. De hører til det samme feltet hvor det er pronatalisme og høy stigmatisering rundt temaet, som da gir seg ut på oppfordringer til å prioritere å få barn.

Beatrix legger også til at flere også har vært støttende og oppmuntrende i forhold til hennes barnfrihet, dette kan dekken en av de nederste kategoriene, utfra hva Beatrix her mener med støttende og oppmuntrende. Enten er dette en støtte og oppmuntring i forhold til hennes ønske om å prioritere tilrettelegging før barn. Tilretteleggelses-begrepet hentet jeg fra mitt forsøk på å videreutvikle Veevres teori om avvisere og utsettere. Oppmuntring fra andre i forhold til tilrettelegging kommer gjerne av at de tenker at barnet kommer til å komme etter tilretteleggelses-prosessen er ferdig. Eller så er det støtte og oppmuntring i forhold til en mer vis forståelse hvor det er lavt stigma og antinatalisme, hvor personen forstår seg på barnfrihet, og synes dette er fint for henne. Det ble litt teoretisering og synsing nå, men det er for å forsøke å beskrive tabellen, og hva de forskjellige feltene inneholder. Dette er bare en skissering av en mulig måte å forstå folks tilnærming til barnløshet på, og denne modellen trengs grundigere empirisk verdi for å teste om den faktisk har en anvendelses verdi.

6.0 Avslutning

6.1 Hovedfunn

Barnfrie kvinner er ikke kategoriserer nødvendigvis ikke seg selv som frivillig barnløse, av informantene her er en det Veevres kaller en avviser, mens de to andre går heller under kategorien utsettere (Fjell, 2008, s:72). Som en videreutvikling av denne teorien har jeg foreslått en todeling av utsetterbegrepet, ettersom jeg oppdaget et skille i forhold til mine informanter. Hvor det er et skille mellom mangel på en partner å få barn med, og mangel på tilretteleggelse for å få barn.

Informantene møter mye stigmatisering fra sine omgivelser, overaskende nok peker flere kvinner på at de får mest stigmatisering og pronatalistiske holdninger fra sin egen familie, hvor de opplever å ikke bli tatt seriøst, eller å ikke bli trodd (Fjell,2008, s:13).

Anna opplevde at familien hennes trodde hun var ufrivillig barnløs, men når Anna klarerte opp i dette mottok hun andre typer reaksjoner på sitt barnfrie liv. Utfra dette kom jeg frem til en typologi, i form av en firefeltstabell om forståelse av barnløshet (Tjora, 2018, s:213).

Målet med denne tabellen er å vise folks tilnærminger til forståelse av barnfrihet, utfra balansen mellom stigmatisering og pro/antinatalisme. Her bruker jeg igjen tilretteleggelsebegrepet som jeg introduserer i mitt forsøk på å videreutvikle Veevres teori.

Kvinnene peker av personlige erfaringer på et skille mellom stigmatiseringen av kvinner og menn, hvor de hevder at men opplever denne stigmatiseringen, og barnepresset i en betydelig mindre grad enn kvinner, og at en mulig måte å forklare dette på er at det er nesten dobbelt så mange barnløse menn, som det er kvinner.

6.2 konklusjon

Kjønnsnormer og stigmatisering knyttet til barnfrihet har en stor betydning for hvordan voksne kvinner opplever å ikke ha barn. Informantene opplever en kjønnsdeling i hvordan barnfrie menn og kvinner blir mottatt, og opplever at kvinner møtes med sympati, mens menn møtes med aksept. Kvinners større grad av kontroll over reproduktive valg, gjennom prevensjon, kan forstås som det å velge bort barn. Men dette reproduktive «valget» kommer på bekostning at det begrenser kvinner, fordi ved å ta valg som viker fra normen, koster det sosialt i forhold til stigmatisering (Ravn, 2016). Alle kvinnene hadde opplevd å bli stigmatisert, og å ikke bli tatt seriøst med sitt barnfrie valg. Denne stigmatiseringen knyttet til barnfrihet og kjønnsnormer kommer fra flere kanter hos omgivelsene, og det generelt pronatalistiske samfunnet har en stor effekt på hvordan voksne kvinner opplever det å ikke ha barn.

6.3 Videre forskning

Mine funn er preget av et lite utvalg, hvor mye av det samme gikk igjen, og jeg måtte i noen tilfeller bare godta det informantene sa, på grunnlag av mangel på et motstående standpunkt. Her tenker jeg da på linjene informantene trakk mellom forskjeller mellom stigmatisering av men og kvinner. Det ville vært sosiologisk relevant å forske på hvordan voksne menn uten barn opplever denne barnløsheten.

Stigmatisering er et veldig viktig aspekt som påvirker mine funn, og min firefeltstabell. Det ville vært veldig interessant om dette ble forsket videre på, for å se om det har noe reel

Magdalena Dølplass

SOS2900

Vår 2019

anvendelses verdi. Videre derfra kan det være interessant å prøve å komme frem til hvordan en kan minske denne stigmatiseringen av barnfrie.

7.0 Litraturliste

Bergens Tidene (2007) *Karrierekvinne og mor. Kan man i dagens Norge ramme noen hardere enn å betvile ens egenskaper som mor?* Hentet 6. Mai 2019 fra:

<https://www.bt.no/btmeninger/kronikk/i/mMQKL/Karrierekvinne-og-mor>

Bergersen, I. (2018) *Det er helt vanvittig hva folk sier til meg.* Kvinner og klær. Hentet 28. Mai 2019 fra: <https://www.kk.no/livet/det-er-helt-vanvittig-hva-folk-sier-til-meg/70038590>

Berntzen, L. E; Drænge, J.B (2018) *Politikk og røvere* [Audio Podkast] Hentet 29. Mai 2019 fra: <https://forskning.no/menneskerettigheter-kjonn-og-samfunn-podcast/barnlose-menn-hat-frihet-og-seksuell-seleksjon/1241714>

Bråten, B (2004) *Barnfri-et akseptert valg?* Hentet 6. Mai 2019 fra:

<http://kjonnsforskning.no/nb/2004/12/barnfri-et-akseptert-valg>

Bugge, S (2016) *Jordmor: - Når du runder 30 bør du sette i gang.* I Verdens Gang. Hentet 6. Mai 2019 fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/nd0xL/jordmor-naar-du-runder-30-boer-du-sette-i-gang>

Christiansen, S. T. G; Bævre, K; Kravdal, Ø. (2014) *Folkehelse rapporten - Helsetilstanden i Norge.* Folkehelseinstituttet. Hentet 29. Mai 2019 fra: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/>

Durban, H. H (2019) *Abort, eggdonasjon og kvinnehelse: Hva ligger egentlig i den nye regjeringsplattformen?* Høyre. Hentet 29 mai 2019 fra:

<https://hoyre.no/aktuelt/nyheter/2019/abort-eggdonasjon-og-kvinnehelse-hva-ligger-egentlig-i-den-nye-regjeringsplattformen/>

Fjell, Tove. Ingebjørg (2008) *Å si nei til meningen med livet? en kulturvitenskaplig analyse av barnfrihet.* Trondheim: tapir akademisk forlag

Hansen, T; Slagvold. T; Moum, T (2009) *Childlessness and Psychological Well-Being in Midlife and Old Age: An Examination of Parental Status Effects Across a Range of Outcomes Social Indicators Research Vol.94,:343* [https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-008-9426-](https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-008-9426-1)

1

Magdalena Dølplass

SOS2900

Vår 2019

Johannessen, L.E.F., Rafoss, T.W. og Rasmussen, E.B. (2018) *Hvordan bruker teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lappegård, T; Noack, T (2009) *Familie og jobb i ulike kvinnegenerasjoner : barn, familie og jobb - holdninger og praksis gjennom 30 år*. 20-24, Statistisk sentralbyrå. Hentet 28. Mai 2019 fra: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/179799>

Lilleslått, M (2017) *P-pillen 50 år i Norge: En historie om seksuell frigjøring og tvilsomme forskningsmetoder*. Kilden kjønnsforskning. Hentet 28.Mai 2019 fra: <http://kjonnsforskning.no/nb/2017/12/p-pillen-50-ar-i-norge>

Malt, U. (2017). *Stigmatisering*. I Store norske leksikon. Hentet 6. mai 2019 fra: <https://snl.no/stigmatisering>

Ravn, M. N; Kristensen, G, K; Sørensen, S, Ø (2016) «*Feministiske perspektiver på reproduksjon*» i boka *Reproduksjon, kjønn og likestilling i dagens Norge*. Bergen: Fagbokforlaget

Seksjon for befolkningsvekst (2019) *Fødte*. Statistisk sentralbyrå Hentet 30. Mai 2019 fra: <https://www.ssb.no/fodte/>

Solberg, E. (2019) *Statministerns Nyttårstale 2019*. Regjeringen. Hentet 3. Mars 2019 fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2019/id2623249/>

Sørum, B (2019) *Å be kvinner føde flere barn bryter med norsk familiepolitikk*. Kilden Kjønnsforskning. Hentet 29. Mai 2019 fra: <http://kjonnsforskning.no/nb/2019/01/be-kvinner-fode-flere-barn-bryter-med-norsk-familiepolitikk-mener-forskere>

